

Puig de Galatzó per Son Fortuny

Paratge natural de la Serra de Tramuntana

**Govern
de les Illes Balears**

Obra Social "la Caixa"

CATALÀ

Puig de Galatzó per Son Fortuny

Paratge natural de la Serra de Tramuntana

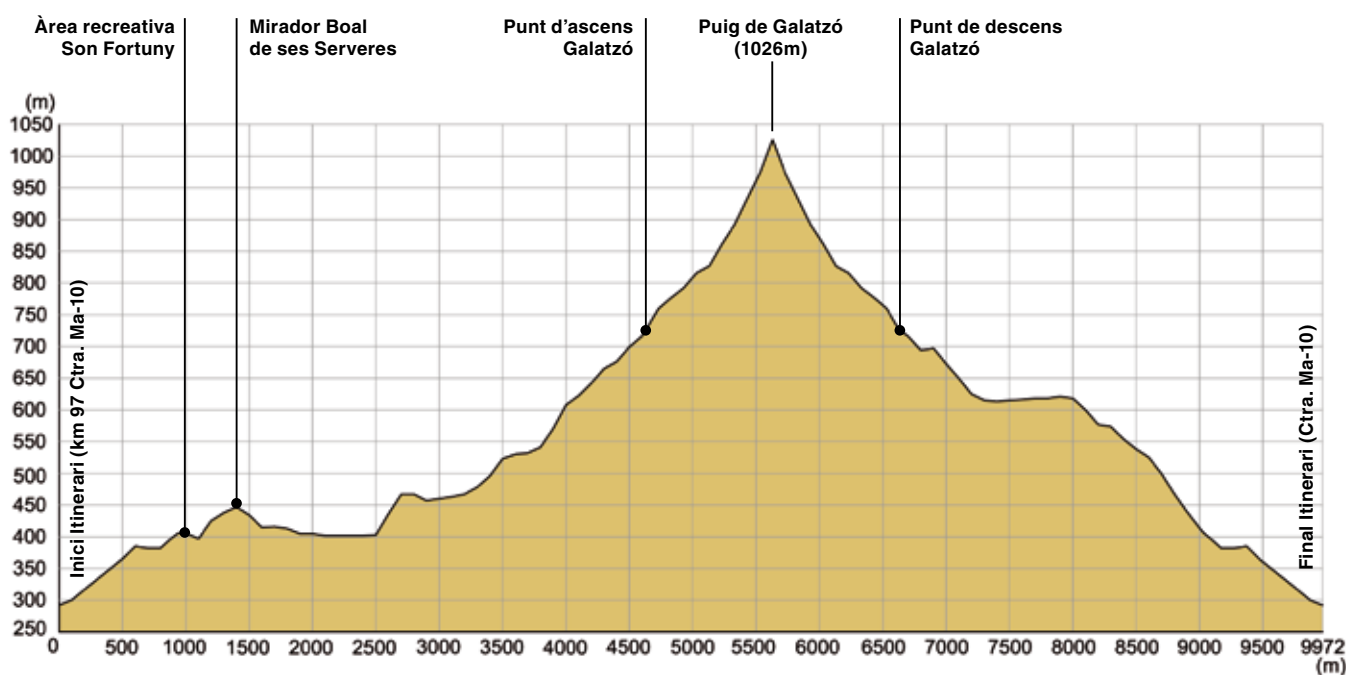
El puig de Galatzó, amb els seus 1.026 m d'alçada, és visible des de molts de punts de l'illa. Aquest itinerari recorre un dels vessants i fa la volta per l'altre fins arribar al cim. Els paisatges que descobrirem ens parlaran d'històries ben diferents: unes de llegenda, com la del Comte Mal i altres, d'aventures, com la de l'astrònom Francesc Aragó, testimoni d'un temps en què ser científic era una ocupació de risc.

Dificultat: mitjana-alta

Distància per recórrer: 9,9 quilòmetres (anada i tornada)

Durada: 6 hores

El recorregut té pendent pronunciat en alguns trams. S'ha de realitzar a peu. Tot l'itinerari està senyalitzat.

Estellencs des del camí cap al pas de na Sabatera (Foto: Esperança Perelló)

1. Son Fortuny

El recorregut té lloc dins el terme municipal d'Estellencs i comença a l'entrada de la finca pública de Son Fortuny (km 97 de Ma-10), propietat del Consell de Mallorca des de 1981. La pista inicia un ascens amb rost fort i revolts continuats.

Son Fortuny era una gran possessió de muntanya que s'estenia per tot el vessant nord del puig de Galatzó. La finca pública de Son Fortuny inclou 280 ha de la històrica possessió, en el seu temps la més gran d'aquest terme municipal. Les cases es troben a la part privada de l'antiga finca.

Al cap d'uns 20 minuts d'ascens, arribam a un replà on hi ha un dipòsit d'aigua per a la lluita contra els incendis forestals. El camí que deixam a la dreta arriba al refugi de la coma d'en Vidal. Nosaltres prenem el de l'esquerra, que ens durà a la Boal de ses Serveres.

Vista des del camí a la Boal de ses Serveres (Foto: Esperança Perelló)

2. Boal de ses Serveres

Tot d'una ens trobam a l'àrea recreativa de Son Fortuny. A la clariana, també hi podem veure restes de l'aprofitament del bosc, amb un rotlo de sitja i una barraca de carboner.

Continuam per la pista que ens portarà fins al refugi de la Boal de ses Serveres. El nom de boal sembla que fa referència a la construcció adossada al refugi que es feia servir com a estable per al ramat boví i que actualment està esbucada.

Després d'una pujada lleu, a pocs metres a mà esquerra tenim el mirador de la Boal de ses Serveres. El camí a partir d'ara es troba una mica envaït pel càrritx (*Ampelodesmos mauritanica*) i al cap d'uns metres es converteix en un tirany de muntanya que transcorre arrapat a la penya. No ens serà gens difícil seguir les fites entre el càrritx, sols ens cal anar amb compte de no llenegar amb les fulles!

Inici del camí cap al pas des Cossis (Foto: Esperança Perelló)

Refugi de la Boal de ses Serveres (Foto: Esperança Perelló)

Als 15 min arribam a un rotlo de sitja que es troba gairebé penjat al buit. És un bon lloc per pensar en com vivien els homes i dones que treballaven als boscos de Tramuntana. Gaudirem també d'una bona panoràmica del municipi d'Estellencs.

Càrritx (Foto: Esperança Perelló)

3. Pas de na Sabatera i grimpada al cim del puig de Galatzó

Abans de pujar al cim
(Foto: Esperança Perelló)

Després d'una hora caminant en què haurem deixat enrere alzines i pins, arribam al pas de na Sabatera. Mitja horeta ens separa del cim, sols hem de seguir les fites. Aquí, si el dia ens acompanya, tenim una vista impressionant: al N, el poble d'Estellencs i la mar; al NE, la mola de Planícia (920 m); a l'E, la vall de Superna, la mola del Ram (820 m) i els pobles de Puigpunyent i Galilea; al SE, Palma; al S, el terme de Calvià i sa Mola del Port d'Andratx; al SO, la moleta de s'Esclop (926 m); i a l'O, la serra des Pinotells i la moleta Rasa.

Aquí podem aturar-nos un moment i fixar-nos que la vegetació ha anat canviant al llarg de tot el recorregut. Als primers trams passant de l'alzinar atapeït al paisatge típic de la muntanya mallorquina. Als trams finals i d'octubre a febrer podem veure el safrà bord (*Crocus cambessedesii*) florit a les encletxes.

Safrà bord (Foto: Esperança Perelló)

4. Caseta de n'Aragó. El meridià verd

Al cim del puig de Galatzó trobam una creu metàl·lica i un vèrtex geodèsic. Els vèrtexs geodèsics s'utilitzaven com a punts de referència per mesurar distàncies i angles i, així, representar la superfície de la Terra. A la veïna moleta de s'Esclop, hi va viure durant un any l'astrònom rossellonès Francesc Aragó, que es dedicava a aquestes tasques. El 2 de maig de 1802 el *Bureau des Longitudes*, amb seu a París, encarregà a dos astrònoms, un d'ells Aragó, l'amidament del meridià de París. Aragó va arribar a les Illes el mes de març de 1807 i va començar a realitzar les triangulacions necessàries per mesurar exactament les distàncies entre les Illes i la Península i obtenir així la latitud de l'arc del meridià.

Aquella fou una època moguda a Mallorca, ja que coincidí amb l'inici de la guerra del Francès. De sobte, després de conèixer la notícia de l'aixecament, la presència al cim de s'Esclop d'un francès que feia senyals amb foc i estranys instruments va esdevenir molt sospitosa. Tot d'una va ser acusat d'espionatge.

Per sort per a Aragó, tenia un amic mariner que va pujar a avisar-lo de les intencions de la turba. Baixaren tots dos i Aragó vestit de pagès i parlant mallorquí no va ser reconegut per l'expedició que pujava per capturar-lo.

Malgrat tot, no va aconseguir escapar de Mallorca, ja que quan va arribar a Palma va ser empresonat al castell de Bellver.

Morro de ses Serveres des del Pas des Cossis (Foto: Esperança Perelló)

5. El Comte Mal, llegenda

Un dels senyors de la finca Galatzó, el comte de Santa Maria de Formiguera, Ramon Burguès Zaforteza i Fuster, va passar a la història com el Comte Mal.

Diu la llegenda que el comte no dubtava a fer matar o torturar els seus enemics. A s'Argolla i al coll d'en Debades hi ha una roca amb forats, on es diu que es ficava una barra de ferro per a fermar els enemics i torturar-los fins a la mort. Sembla ser que a s'Argolla hi portaven els nobles, mentre que els de condició social més humil els penjaven al coll d'en Debades, anomenat així perquè si els presoners demanaven clemència, ho feien debades.

“Cavant vàrem trobar unes fosses, amb ossos humans i calç, un aquí i un allà, en vàrem trobar una tira que n’hi havia 10 o 12(...), era es cementiri de Galatzó, d’aquestes persones que matava es Comte, que feia matar”.

“Caminos y paisajes”. Gaspar Valero i Martí

Barraca de carboner al Boal de ses Serveres (Foto: Esperança Perelló)

Els amos de Galatzó tenien dificultats en ocasions per reclutar gent que volgués fer feina a la possessió perquè en tenien por. Segons la llegenda, el Comte Mal cavalca amb el seu cavall verd tot sol per les muntanyes de Galatzó. Conten que a les nits de novembre, quan només s'escolta bufar el vent i el renou dels animals des de les muntanyes se sent la presència del Comte Mal.

Sembla que el seu pare va voler imposar el domini feudal i jurisdiccional als vilatans de Sta. Margalida. La qual cosa va suposar que el comte heretàs una situació complicada i pel seu caràcter arrogant i per les seves actuacions desafortunades li van donar el malnom de Comte Mal. Va acabar sent desterrat del poble de Sta. Margalida. Finalment, el comte es va posar al servei del rei per recuperar el prestigi de la seva persona i llinatge.

Baixam del puig de Galatzó i tornam pel mateix camí fins al pas de na Sabatera. D'aquí, girarem a mà esquerra en direcció al pas des Cossis, que ens durà en uns 55 min de tornada a l'àrea recreativa de Son Fortuny.

Àrea recreativa de Son Fortuny (Foto: Esperança Perelló)

